

Stad en land (2)

De afgelopen vijftig jaar is de verstedelijking sterk toegenomen. Naast de uiterlijke kenmerken van verstedelijking in de vorm van een grote mate van concentratie van menselijke activiteiten zijn er ook andere ingrijpende veranderingen geweest.

Werkgelegenheid in de landbouw is voor een belangrijk deel verloren gegaan en menig bewoner van het landelijk gebied werkt in een stad. Minder werk op het platteland ging samen met een snelle verbetering van infrastructuur en transportmiddelen. In het landelijk gebied zelf is er niet-agrarische werkgelegenheid bijgekomen. Leidt dit uiteindelijk tot een grote mate van gelijkheid op het gebied van werk, opleiding en inkomen tussen stad en land? Om dit na te gaan, worden de meest (zeer sterk) stedelijke en de minst (niet-) stedelijke gemeenten van Nederland op deze terreinen met elkaar vergeleken.

Werkloosheid

Zowel in de steden als in het landelijk gebied behoort ongeveer tweederde deel van de totale bevolking tot de beroepsbevolking. Dit zijn de personen van 15 tot en met 64 jaar die tenminste twaalf uur per week werken (of dat willen en daarvoor ook direct beschikbaar zijn). Wordt de beroepsbevolking echter gesplitst in werkzaam en werkloos dan is het beeld toch verschillend. In de meest stedelijke gemeenten is de werkloosheid in 1998 gemiddeld zeven procent, terwijl de minst stedelijke gemeenten uitkomen op vier procent en dat is een procentpunt lager dan het landelijk percentage.

Opleiding en beroep

Als de werkzame beroepsbevolking van steden en landelijk gebied wordt uitgesplitst naar onderwijs- en beroepsniveau dan vallen twee zaken op. Het voorbereidend en middelbaar beroepsonderwijs is bijna tweemaal zo sterk vertegenwoordigd in het landelijk gebied als in de meest stedelijke gemeenten. In de steden is juist de beroepsbevolking met hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs sterk vertegenwoordigd. De verschillen in opleidingsniveau worden weerspiegeld in het beroepsniveau van de werk-

zame beroepsbevolking. Het aandeel van de lagere en middelbare beroepen is bij de bewoners van het landelijk gebied bijna de helft groter dan in de steden. Daar zijn juist veel meer mensen werkzaam in hogere beroepen

Verskil in bijstand

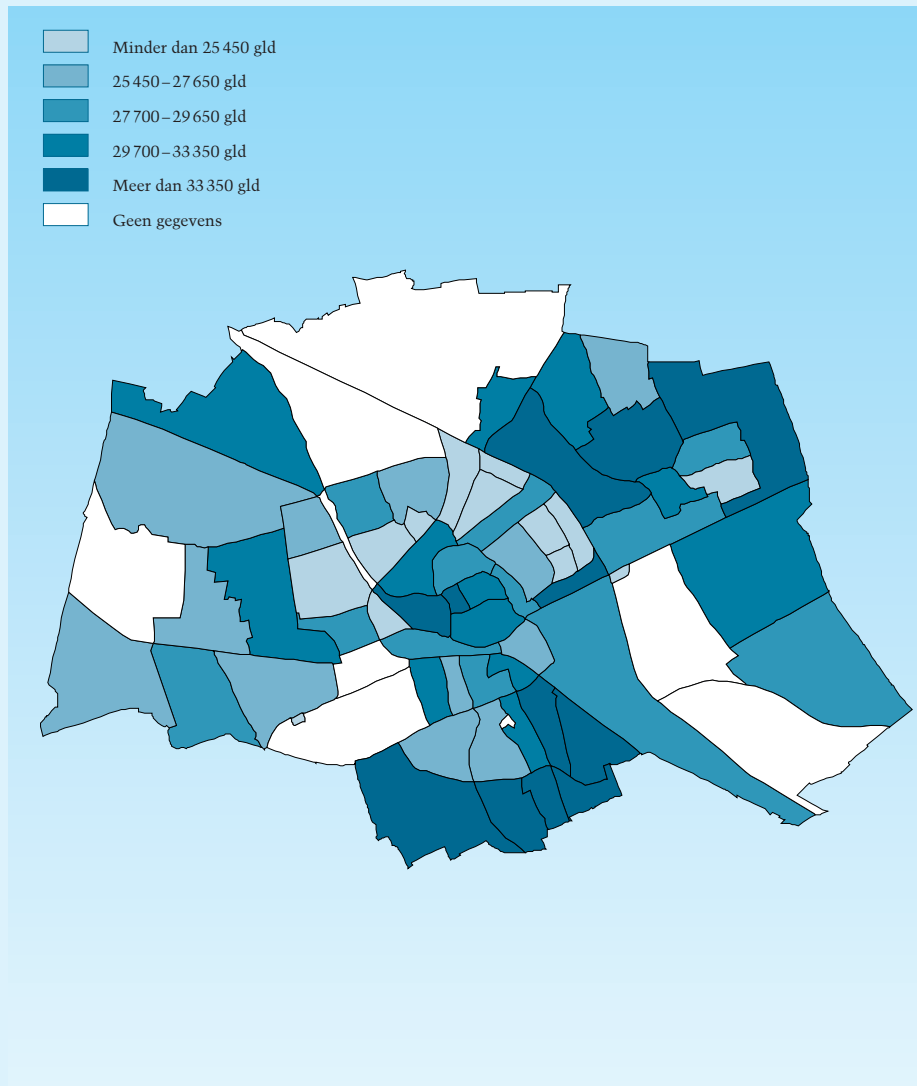
Het percentage van de bevolking van 15 tot en met 64 jaar dat in 1998 een uitkering had in het kader van de Algemene bijstandswet was landelijk 3,7 procent. De scores van de meest en de minst stedelijke gemeenten verschillen fors van elkaar: 8,5 en 1,4 procent.

Grote inkomensverschillen

Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inkomensontvanger met 52 weken inkomen (1996, exclusief studenten) verschilt in de zeer sterk stedelijke gemeenten nauwelijks van dat in het landelijk gebied: 30,6 duizend gulden tegen 31,4 duizend gulden. Bij deze vergelijking dient men zich te realiseren dat het om gemiddelden gaat. De verschillen tussen buurten binnen steden kunnen aanzienlijk zijn. Zo is het gemiddeld besteedbaar inkomen in de Haagse buurt Marlot 60,4 duizend gulden terwijl de buurt Spoorwijk in dezelfde gemeente blijft steken op 24 duizend gulden. Verder kunnen de verschillen tussen landelijke gemeenten onderling ook groot zijn. De indeling naar stedelijkheid geschiedt uitsluitend op basis van de omgevingsadressendichtheid. De gemeenten in deze categorie liggen echter verspreid over het gehele land en kunnen onderling behoorlijk verschillen. In de gemeente Maarn in de provincie Utrecht ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen per inkomensontvanger bijvoorbeeld op bijna 40 duizend gulden. De inkomensontvangers in de gemeente Reiderland in Oost-Groningen verdienen daarentegen gemiddeld minder dan 27 duizend gulden. ◀

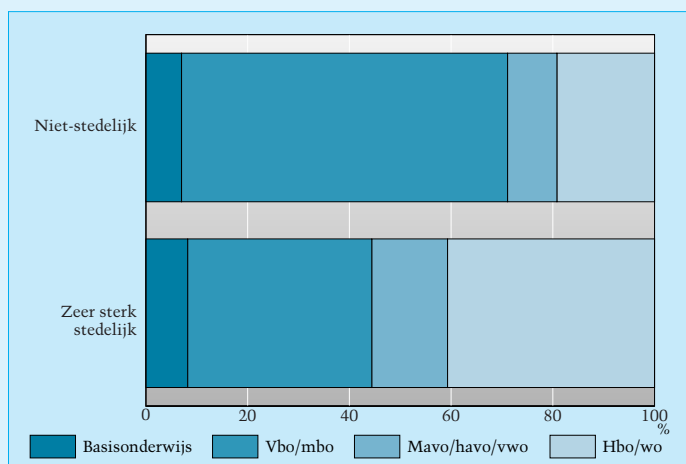
Henk Nijmeijer

Gemiddeld besteedbaar inkomen per inkomensontvanger in de gemeente Groningen, 1996

Groningen is één van de twaalf zeer sterk stedelijke gemeenten. De omgevingadressendichtheid in deze gemeenten is meer dan 2500 per vierkante kilometer. Groningen kan dienen als voorbeeld van een gemeente met grote inkomensverschillen tussen de buurten. Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inkomensontvanger in 1996 (met 52 weken inkomen, exclusief studenten) is voor de gehele gemeente 28,9 duizend gulden. Dit is zo'n drieduizend gulden onder het landelijk gemiddelde en bijna zeventuizend gulden onder het gemiddelde van de zeer sterk stedelijke gemeenten tezamen. De buurten binnen de gemeente Groningen, voor zover daarover inkomensgegevens bekend zijn, vertonen een behoorlijke spreiding. Enkele villabuurten, de Bovenstreek en De Wijert-Zuid hebben een gemiddeld besteedbaar inkomen boven de 40 duizend gulden per inkomensontvanger. De Florabuurten, de Oosterparkbuurt en onder meer de buurt Woonschepenhaven blijven onder de 23 duizend gulden. Bijna tweederde deel van de werkzame beroepsbevolking in de niet-stedelijke gemeenten heeft een vbo- of mbo-opleiding en nog geen twintig procent een hbo- of wo-opleiding. Bij de zeer sterk stedelijke gemeenten wijkt het beeld hier flink van af. Hier heeft iets meer dan een derde deel van de werkzame beroepsbevolking een vbo- of mbo-opleiding terwijl hbo en wo goed zijn voor iets meer dan veertig procent. Het beroepsniveau van de werkzame beroepsbevolking is geheel in lijn met de verdeling over de opleidingen.

Werkzame beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 1998

Werkzame beroepsbevolking naar beroepsniveau, 1998

